

2. 4. 80.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI KOMITE
ZA MEDNARODNO SODELOVANJE
LJUBLJANA
TINEGDROČIČEVA 25, P. P. 401 • TEL. 22.301

Številka: 3.4.3.
Datum: 1/7-1980

V prilogi vam pošiljamo informacijo o sodnem procesu Vidmar-Blaj, katero smo prejeli od Ambasade SFR Jugoslavije na Dunaju.

PREDSEDNIK
Janez Zemljarič

- POSLANO:
- Viktor Avbelj, predsednik Predsedstva SRS
  - France Popit, predsednik CK ZKS
  - Milan Kučan, predsednik Skupščine SRS
  - dr. Anton Vratuša, predsednik IS Skupščine SRS
  - Mitja Ribičič, predsednik RK SZDL
  - Franc Šetinc, sekretar Predsedstva CK ZKS
  - Janez Zemljarič, republiški sekretar za notranje zadeve
  - Jože Smole, predsednik Komisije za mednarodno sodelovanje CK ZKS
  - Bojan Lubej, predsednik Komisije za mednarodne odnose Skupščine SRS
  - Danilo Türk, predsednik Komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri RK SZDL

PRVE AVSTRIJSKE REAKCIJE NA EKSPLOZIJO V DOMOVINSKEM MUZEJU
V VELIKOVCU

Dunaj, b.š., b.d.; Beograd, 25.9.1979

Iz informacije veleposlaništva :

Dogadjaj u Velikovcu od 17.o.m. kada je prilikom eksplozije u zemaljskom muzeju stradalo dvoje jugoslovenskih gradjana (~~naš 540 i 546~~) i dalje je u austrijskoj javnosti prezentan, posebno što se tiče centralne i lokalne štampe, kao i izjava pojedinih vrhunskih političara (Krajski, Mok, Wagner i dr.), dok u slušnim medijima nailazi na nešto manje odjeka nego predhodnih dana.

Većina napisa, kao i radio i TV vesti ističe elemente iz daljeg toka istrage, a prema kojoj ima sve više indikativnih detalja koji navode na pretpostavku da su počinitelji upravo povredjeni jugoslovenski gradjani Vidmar odnosno Lorigerova. Bečki "Kronen Zeitung" pod nazivom "Novi dokazi protiv podmetača bombi" navodi, pored ostalog, da istraga ide dalje u pravcu "ljudi koji stoje iza osumnjičenih" kao i da dolazi u pitanje rasvetljavanje i drugih atentata preko ovog slučaja. dok na pr. "Kurier" navodi da postoji "lanac indikacija protiv jugoslovenskog ljubavnog para". Sa sličnim navodima barataju i druge novine uključujući i komunistički VS koji je do sada najmanje potencirao mogućnost da su jugoslovenski gradjani mogući akteri ovog incidenta.

U vezi dogadjaja u Velikovcu došla je 20.9. i izjava Krajskog koja ma da ne eksplicitno, ipak je na liniji tonova i ocena koje su prisutne u javnim glasilima. Prema Krajskome "...do sada su tako rekavši postojali samo trenutci za sumnju, ali ako se pokaže da su počinioci iz susedne zemlje došli u Austriju, Austrija će isto zahtevati u odgovarajućoj formi da susedne zemlje preduzmu mere da se spreče ovakva dela koja omogućuju da dodje do otežanih odnosa medju zemljama - kako se to zahtevalo od Austrije. Austrija će sa svom odlučnošću odupreti se da takove metode uzmu maha. Ovakve metode neće biti tolerirane ni u odnosu na domaće ljude niti na strance".

Mada je i^u austrijskim sredstvima informisanja izjava Krajskog naišla na odgovarajuće mesto (mada u različitim preinakama) na samu sadržinu do sada nema komentara niti se ona dalje politički eksploatiše. Istovremeno i šef opozicione ÖVP Mock govoreći o ovome, istakao je da zakon o narodnosnim grupama još ne funkcioniše i da manjina nije poslala svoje predstavnike u Narodni savet. To je što se tiče saveznih političara prva izjava koja atentat u Velikovcu dovodi u vezu sa manjinskim pitanjima.

U vezi sa događajem u Velikovcu plasirana je na austrijskoj TV a zatim i u pojedinim dnevnim novinama navodna jugoslovenska izjava u kojoj se navodi da "Beograd osudjuje teroristički akt, ocenjuje da je on usmeren protiv odnosa između dva suseda i konačno je usmeren i protiv interesa same manjine". Zatim se dodaje kako u Beogradu navodno ocenjuju da: "već dve godine manjinsko pitanje ne predstavlja problem u međusobnim odnosima". Ovakva navodna izjava predstavljena je kao sumnjičenje, ali nigde nije naveden izvor.

Ambasada pretpostavlja da je do ove konstrukcije došlo nakon što se ambasadoru Pribičeviću u sredu posle podne, t.j. dan nakon eksplozije, telefonom javio urednik ÖRF Krause. Na njegov upit o eventualnom našem komentaru događaja rekao je off the record da ne znamo ništa više nego što je u štampi objavljeno, no da su poznata naša principijelna stanovišta osude terorističkih akata. Dokaz je da je ono što se desilo nastalo u interesu svih koji se protive razvoju međusobnih odnosa, i da je događaj posebno uperen protiv pozicija i interesa manjine. U zaključku Pribičević je ponovio da nije reč o nikakvoj izjavi i naglasio da ga novinar ne sme citirati. Očigledno je urednik Krause na osnovu ovog razgovora sročio informaciju o "jugoslovenskom stavu" koja je u prvom delu korektno donosila suštinu rečenog i koliko je poznato ovde je dobro primljena, zatim je, međutim, dodao izmišljenu rečenicu o "nepostojanju" manjinskog problema koja izaziva razumljivu uznemirenost u redovima manjine. Ambasada je objasnila (Smoleu, Varašu) da nikakva izjava nije data ni u Beogradu ni od strane Ambasade. Reč je, prema tome, isključivo o austrijskoj interpretaciji jugoslovenskih stavova. Ta interpretacija u prvom delu odražava poznate i načelne stavove SFRJ dok je drugi deo čista i zlonamerna izmišljotina. Ambasada ih je ovlastila da u svojim glasilima mogu slobodno ustvrditi da nikakve zvanične jugoslovenske izjave o događaju u Velikovcu nije bilo. Ovo je sasvim umirilo predstavnike manjine. Sa temom naše navodne izjave više se ne manipulira u štampi, ni na ÖRF.

Napomena Ambasade:

Imajući u vidu način na koji štampa tretira tok istrage kao i posebno izjave Krajskog koja je, bez apostrofiranja ipak upućena nama, treba očekivati da i narednih dana barem indirektno budemo i dalje povezani sa događajem, što će pretpostavljamo zahtevati i odredjeno javno reagovanje.

ATENTAT V VELIKOVCU

1. RAZMIŠLJANJE V KROGIH VLADE NA DUNAJU

1. Dunaj, 451082-99-3193, 27.9.1979

Šef ustavnega urada vlade Adamovič - Ribici
in sekretar v uradu zveznega kanclerja Petrič - Besediču :

Ističe se da je nedavna eksplozija u Velikovcu izazvala dosta uznemirenosti u vladinim krugovima, posebno lično kancelara Krajskog. Naime, sagovornici ističu da su informacije koje dobiva kancelar i njegovi saradnici uglavnom i najvećim delom bazirane na isticanju podataka i elemenata koji indiciraju da mogući počinioci pomenutog atentata dolaze iz Jugoslavije, te da se nepobitno utvrdilo da se radi o dvoje jugoslovenskih gradjana koji su prilikom same eksplozije i povredjeni. Mada sagovornici uveravaju da dosadašnje indicije terete dvoje naših gradjana, sa austrijske strane ne želi se ništa prejudicirati dok se potpuno ne završi istraga, odnosno u daljem postupku tek kada predmet bude i sudski završen. Takodje za sada nema razmišljanja ni uverenosti, čak ukoliko bi i sadašnje indicije definitivno bile potvrđjene, da iza toga čina stoje zvanične jugoslovenske vlasti i organi, već da je moguće prihvatiti da se radi o "individualnim potezima". Takodjer, kako tvrde, moguće je razmišljati da je pomenuta "akcija" delo nekih trećih snaga, ne isključujući i medjunarodnu komponentu, kao i poznatih domaćih elemenata iz redova grupacija koje su protivne manjini i SFRJ. Ocenjuju da dogadjaj pada u vreme kada je primetan odredjeni uspon jugoslovensko-austrijskih odnosa, kao i pred izbore u Koruskoj, što su snage koje stoje u pozadini atentata imale sigurno u vidu u nastojanju da poremete ove odnose kao i da stvore dodatne teškoće u pokrajini, posebno u odnosu na položaj koruskih Slovenaca. Sagovornici su istakli da je pored ovog incidenta i dalje izražen interes austrijske strane za dobre odnose sa nama.

2. Dunaj, b.š., b.d.

Šef dunajske policije dr. Reidinger - Ribici :

Šef dunajske policije dr. Reidinger pomenuo je da čeli slučaj nije u interesu ni Austrije ni Jugoslavije jer da indirektno može samo da šteti razvoju međusobnih odnosa. Što se tiče same istrage Reidinger je pomenuo da nemaju konačnih rezultata o pozadini ovog čina ali da su svoja istraživanja usmerili u tom pravcu, a što se tiče obojice Jugoslovena (Vidmar, Blaj) da je tu situacija sasvim jasna, odnosno da su oni, kao što je to Blajeva već priznala, podmetači eksplozije u muzeju.

2. REAKCIJA IN OCENE NA KOROŠKEM

Celovec, b.š. b.d.

Iz informacije generalnega konzulata :

Direktor bezbednosne direkcije Pichler u razgovoru sa Šamcem rekao je, da sve činjenice i indicije terete Vidmara i Blajevu, te da su istražni organi mišljenja, da se radi o pravim izvršiocima. Situacija prema njemu komplikuje lažni pasoš Blajeve odnosno to, da se prema jugoslovenskim podacima radi o ukradenom pasosu. Isto tako to, što nema traga u Vidmarjevim kolima o tome, da je u njima transportovan eksploziv.

Štampa i istraga odbacuju mogućnost, da se radi o pojedincima fanaticima, i postavlja pitanje ko je pozadi atentata, uz istovremeno isticanje da slučaj ne odgovara ni Austriji

ni Jugoslaviji, ni vladajućoj partiji, ni manjini, već samo da pogoduje ekstremnim nacionalističkim krugovima ili stranim interesima.

Sredstva javnog informisanja (prije svega štampa) izveštavali su senzacionalistički, pa se na početku činilo, da će mehanizam huškanja preovladati. To se nije ipak desilo i štampa je sve trezvenija u izveštavanju.

Osim KHD letka (sa kartom Celovca u koju su ucrtana sve ustanove manjine pa i naša privredna predstavništva, i koju popularno već nazivaju "Bombenkarte"), te pojedinih istupanja FFÖ političara sa zahtevom, da se zabrani "Tabor 14. oktobra", koga namerava manjina organizovati (po treći put) u vezi proslave 10. oktobra (plebiscita), te zahtevom za više mera bezbednosti, u pravcu vanrednog stanja, nije bilo pokušaja, da se slučaj koristi u političke svrhe. Povredjenog kustosa (Karl Karpf), od političara postio je dosada samo šef koruske ÖVP S. Knafel.

Inače je počela akcija, da se obnovi porušeni muzej odnosno kuća u kojoj se nalazio, pod parolom "graditi dom pomirenja", skupljanjem sredstava "svih Korusaca".

Nastavljaju se izjave političara u pravcu smirivanja i pozivanja na trezvenost, te očuvanja trenda poboljšanja odnosa sa Jugoslavijom: Dr. Unkart je na večeri koju je u ime pokrajinskog glavnara dao jugoslovensko-austrijskoj komisiji za osobni pogranični saobraćaj u Železnoj Kapli, između ostalog rekao, kako se je sada pokazalo, da terorizam ne može remetiti međudržavne odnose sa Jugoslavijom, već ih naprotiv čak učvršćuje, što se vidi iz sadašnje saradnje izstražnih organa sa jugoslovenskim organima unutrašnjih poslova, koja je čak već dala prve rezultate.

Obe manjinske organizacije povodom slučaja u Velikovcu ponovo su osudile terorizam. KEL koristi priliku i traži od koruskih odnosno austrijskih organa, da stave na raspolaganje sve akte o dosadašnjim terorističkim akcijama u Koruskoj i nudi svoje usluge i pomoć u otkrivanju ranijih i sadašnjih izvršioaca. U toj akciji već i daje neke indice o tome, da bi u pozadini velikovskog slučaja mogla biti CIA (što je primljeno sa primedbama na račun KEL, odnosno manjine, sa strane štampe).

Napomena generalnog konzulata:

Pojedini političari, sa kojima smo razgovarali, smatraju, da slučaj neće uticati na rezultate pokrajinskih uzbora.

Uočljivo je nastojanje svih strana, sa malim izuzecima, da se ne dozvoli eksploatisanje slučaja za stvaranje pometnje te da se u sadašnjoj neizvesnosti sačuva trezvenost i mir, toliko više jer nije poznata pozadina atentata.

3. PISANJE AVSTRIJSKEGA IN KOROŠKEGA TISKA

I. Dunaj, 556, 26. 9. 1979

Iz informacije veleposlaništva:

Centralna austrijska štampa i RTV poslednjih dana u sve manjem obimu javljaju o atentatu u Velikovcu. U napisima se uglavnom ističe da je krug indicija zatvoren. Ističe se da je Jugoslavija pokazala spremnost za saradnju u rešavanju slučaja. Nije bilo aluzija na Jugoslaviju kao mogućem izvoristu ove terorističke akcije.

Pokrajinska - koroška štampa nasuprot tome još uvijek eksploatira ovu temu. U napisima se uglavnom ne iznose nikakvi novi elementi ni stavovi već se sve svodi na prepričavanje već poznatih nalaza istrage. Navodeći ovo mnogi listovi ukazuju da su indicije protiv jugoslovenskih gradjana sve čvršće ne navodeći pri tome ništa što bi to i podkrepilo.

Današnji listovi K~~T~~Z i Kleine Zeitung donose informaciju KEL-a u kojoj se ukazuje da prije podnevni posjetilac muzeja, koji se upisao pod imenom "gieseke", stoji na listi agenta CIA za Austriju koju je objavio časopis "Extrablatt".

Dopisnik Gustav Chalupa u listu Kleine Zeitung, pod naslovom "Čudni tonovi" daje osvrt na reagovanje jugoslovenske štampe krajem nedelje na događaj u Velikovcu i pri tome navodi listove "Delo", "Politiku" i "Večer" iz Maribora.

2. Dunaj ,b.d. , Beograd 451083-3178,- 3. 10. 1979

Iz informacije veleposlaništva:

Sredstva javnog informisanja i dalje izveštavaju o razvoju događaja u vezi eksplozije u Velikovcu, posebno ističući da je povredjeni jugoslovenski gradjanin Luka Vidmar "pri- znao" da je kao pomagač Marine Blaj podmetnuo eksplozivni me- hanizam u prostorijama muzeja. Navodi se takodje da su oba osumnjičena izjavili da nisu želeli da netko bude povredjen, te da je bomba trebalo da eksplodira u 22. sata. Bečka "Die Presse" navodi da je Vidmar kao prvi put u istrazi spomenuo i "trećeg čoveka" od kojeg je navodno Blajeva primila eksplo- ziv i predala ga Vidmaru. U nekim glasilima navodi se da Vidmar nije potpisao priznanje "radi povrede ruke". U vezi ličnosti Vidmara bečki "Kronen Zeitung" navodi da je on dobro čuvan s obzirom da postoji mogućnost atentata na njega ima- jući u vidu političkupozadinu samog čina kao i "sukob" sa manjinom. Kao i ranije, list ističe "da postoji sličnost u rukovanju sa bombama na upaljač" što bi moglo navesti egzekutivu da obnovi postupke u vezi sa ranijim atentatima u Koruškoj.

Što se tiče izjave predstavnika SSIP-a, većina centralnih listova prenosi samo njezine djelove, sa naglaskom na dio saopštenja koji govori da jugoslovenska javnost osudjuje atentat kao i da je Jugoslavija uopće aktivna u suzbijanju terorizma, kao i pasus koji govori o stavu dijela austrijske štampe koja je ovo uzela kao povod za špekulacije koje mogu da nanesu štetu razvoja dobrosusedskih odnosa. Karakteristično je kako za audio slušne medije tako i za sve centralni listove da prešućuju dio alezičeve izjave koja se odnosi na saradnju dvaju MUP-ova, kako u generalnom smislu tako i u ovom konkret- nom predmetu.

6. REDNO ZASEDANJE MEŠANE KOMISIJE ZA OBMEJNI PROMET MED SFR JUGOSLAVIJO IN REPUBLIKO AVSTRIJO

Informacija RSMS:

Zasedanje je bilo od 24. do 28. septembra 1979 v Železni Kapli-Bela. Jugoslovansko delegacijo je vodil Branko Čop, podsekretar v IS Skupščine SR Slovenije, avstrijsko dr. Walter Hietsch, poslanik v Zveznem ministrstvu za zunanje zadeve.

Pred zasedanjem komisije je bila pripravljena platforma, ki jo je obravnavala komisija za zunanjepolitična vprašanja IS Skupščine SR Slovenije in sklican v Zveznem sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu pripravljalni sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki zveznih in republiških organov.

Komisija je poleg vsakokratnih poročil predsednikov o razvoju obmejnega prometa obravnavala še vprašanja, ki se tičejo mejnih prehodov (prekategorizacija, usposabljanje prehodov za promet z motornimi vozili, obratovalni časi, uvedba poletnega časa v Avstriji) in vprašanja v zvezi s prenašanjem blaga v obmejnem prometu (valutne in carinske olajšave, prenašanje rastlin). Na zahtevo jugoslovanske delegacije je obravnavala tudi predlog za vključitev novih naselij v obmejni pas SFR Jugoslavije. Komisija se je seznanila z avstrijskimi prizadevanji za podpis novega sporazuma o planinskem turističnem prometu (predlog avstrijske delegacije).

Posebne pozornosti sta bila deležna Pavličevo sedlo (izgradnja ceste na ta obmejni prehod z avstrijske strani) in povečanje carinskih olajšav (obojestransko povečanje najvišje vsote, do katere je dovoljen brezcarinski vnos blaga) prilagoditev seznanen predmetov za osebno rabo, ki jih smejo upravičenci nositi s seboj brez obveze plačila carine dejanskim potrebam obmejnega prebivalstva). Tu je komisija predlagala povečanje vsote na 1200 din (1200 Sch) čeprav je bila jugoslovanska delegacija pripravljena izenačiti to vsoto s tisto za potnike s potnimi listi (1500 din) ob sorazmernem recipročnem povečanju vsote, določene za avstrijske upravičence, vendar avstrijska delegacija na to ni pristala.

Zasedanje je potekalo v času, ko je avstrijski tisk vsakodnevno obširno poročal o eksploziji v Velikovcu (ob začetku zasedanja so bili objavljeni indici, da sta storilca Jugoslovana, pred koncem pa je tisk že objavil njuno priznanje). Avstrijci tega dogodka niso poudarjali, vzdušje je bilo delovno in prijateljsko, avstrijska stran se je vidno trudila, da dogodek ne bi obremenil zasedanja. To se je poleg drugega pokazalo tudi s tem, da je že prvi večer v imenu deželnega glavarja dal večerjo namestnik direktorja urada Koroške deželne vlade, kar se dosedaj ni dogajalo.

Na zasedanju je bil izdelan zapisnik, ki je bil poslan v ratifikacijo Zveznemu izvršnemu svetu.

republiski komitet za mednarodno sodelovanje
sr slovenije - ljubljana

ambasada sfrj bec

broj 121.

dana 23.6.1980. god.

drugi dan procesa protiv vidmara i blajeve bio dalje u znaku korektnosti i bez sarih politickih implikacija. mere bezbednosti su bile iste - publika je bila i dalje sastavljena od ucesnika procesa, agenata bezbednosti i novinara. saslusavani su bili svedoci i sudski vestaci. odbrana je veoma vesto ispitivanjem vestaka dokazivala svoju verziju dogadjaja i ubedljivo rusila navoede iz optuznice. bitno je, da je dokazano, da se kod eksploziva radi o normalnom austrijskom eksplozivu, i ne o vojnickom eksplozivu i upaljacu, sto vidmar izjavio prilikom prvog saslusanja odmah poste eksplozije. dalje je pravno jasno, da su prve izjave optuzenika date u situaciji zivotne opasnosti po njih, pod pritiskom policije. pod temperaturom preko 39 stepeni i uz lecenje pomocu jakih sedativa. optuzba nije nikako ostvarila pitanje pasosa blajeve. optuzeni i dalje deluju oribrano i smireno. presuda se ocekuje u ponedeljak poste podne. stampa u becu je u subotu smanjila obim javljanja o sudjenju, tako da se ocito radi o nameri austrijanaca, da dogadjaj ne dobije politickih dimenzija. koruska stampa medjutim, izvlatci iz procesa politicke poene usmerete protiv "ekstremista" u redovima manjine.

u slucaju oportunisti ima dovoljno materijala i za zalbe protiv presude i za nase eventualne interevencije zbog policijskog

- 2 -

prilika kod nastupavanja. mi sa nase strane zvanicno prisutni kao posmatraci.

Javljacemo i dalje. - pribicevic

d o b r i l a

IZVRŠNI SVET SR SLOVENIJE	
TELEFUNKCIJSKI CENTAR	
Broj:	1754
Spisak:	
dan 27. 12. 1960	1960
Opis: ~~1960~~	
Ime:	1965
Podpis:	<i>Pribicevic</i>

republički komitet za mednarodno sodelovanje
re Slovenija - Ljubljana

ambasada sfrj beč
broj 122
dana 24.6.1980. god.

poslednji dan procesa vidmar - blaj 23.6.1980. bio je ispu-
nje pledajima tuzilaca i advokata vecanjem suda i spresu-
dom (po 4 godine za obojicu). proceduralno je ovog dana
sud bio korektan ali je u izlaganjima tuzilaca i u obraz-
lozenju presude doslo do izraza politicka obojenost i im-
plikacije tuzilastva koje je sud u celini prihvatio dok
je u celosti odbio argumente odbrane.

ekspolozija u velickovcu oznacena je kao medjunarodni te-
roristicki akt i usporedjena sa akcijama crvenih brigada
i nemackih terorista. podvuceno je da je austrija posle
1945. godine dozivela nesto ovako samo dva puta (tomica
patersa i napad na sednicu o p e c-a).

pozadina atentata na muzej k h d oznacena je utom smislju,
da iza njega stoji ekstremisticki deo slovenacke manjine,
kone smetaju dobri odnosi izmedju dve zemlje, koji se bas
sada intenzivno produbljavaju i gde je doslo do prvih re-
zultata u smislju medjusobnog poverenja. veoma perfidno
je medjutim u ovaj kompleks ukljucena manjina u govoru
tuzioca, koji se zalozio za strogu kaznu, medjutim ova-
kju da ne bi suvise uzbudila slovenacku manjinu (koja
se ovako implicira kao potencijalni simpatizer optuzenih).

- sud izricito nije poverovao advokatima i optuzenom vid-
maru, da je pasos blagojeve bio falsifikovan menjanjem
fotografije i produzenje, sud nije poverovao, da je dakle
ukraden pasos iz sub-a maribor beč bio kao blanket i potpisan.

- činjenica, da su oboje kaznjeni istom kaznom, drugim
načinom predstavlja prikrivenu poruku, da se verziji odbrane
o identitetu optuženih ne veruje.

nasa ocena da se austrijska služba bezbednosti ne miri
s tim, što je do sada saznala i da čini da bi veoma
stroga kazna za blajevu mogla i da je stoni i da bi ona
(zatila se odmah na presudu) mogla i da menja svoje iz-
jave.

- presude su bile već ranije izradjene, jer je sud vecao
samo nekih 20 minuta, makar je juridisticki gledano pre-
suda veoma problematčna (odbacena su čak i izjave kustosa
i policijskih eksperata, koje su potvrđivale verziju
odbrane). - uribicevic

d o b r i l a

IZVRSNI SVET SR SLOVENIJE	
TELEFONSKI CENTER	
Ex. št.:	1755
Sprejba:	
dan:	1900
Obiteljni broj:	
dan:	1920
Podpis:	<i>Regal</i>